

УСНИЙ ЖУРНАЛ

***«Обереги українського
народу»***

Барвінок

Символіка барвінку

Його клали біля новонародженого, на весілля гільце і коровай оздоблювали барвінком, а за невинність молодої батьків шанували, виставляючи на хаті вінок з барвінком та калиною. Вінки з барвінку клали на голови молодих на весіллі, на обрядові свята дівчата теж завжди використовували ці квіти, а на могилах посаджений барвінок символізував вічну пам'ять за померлими.

Подарований букетик квітучого барвінку говорить про освідчення в коханні.

*Барвінок - теж рослина обрядова,
Це символ пам'яті і вірності, здоров'я,
Краси і вічності, безсмертя, довгих літ,
Любові знак – барвінку синій цвіт.*

Калина, верба, тополя, мальви...

Одвічі вкраїнські символи, якими предметнювалося найсвятніше, найдорожче, найсокровенніше, - любов до рідної землі, до свого народу. Не було села, а в ньому хати, де не палахкотіли б під вікнами мальви – це незрадливі обереги нашої духовної спадщини. Всім, хто вирушав у далеку дорогу, вони нагадували про свій рідний край.

Іван Цюпка так описував мальви.

Мальви

Палахкотять біля вікон животрепетним вогнем розвихрені мальви, шугають червоними язиками багаття під самісіньку стріху, того й гляди, від їхнього полум'я Загориться хата...

Ніхто не знає, коли й хто посадив їх на сонячному причілку. Мати кажуть, що ті рожі посадила колісь давним-давно ще бабуся в свої дівочі літа... Чи не відтоді бере свій початок пісня: «Посадила рожу я край вікна...» Мабуть, разом з цими чудесними квітами, що ростуть на високих стеблах, народилася й пісня та пішла в люди.

До пишного розмаїття мальв усі давно звикли, і стали вони невід'ємною частиною родини. Щороку раною весною з-під землі з'являлося зелене пагіння, за кілька ночей воно виростало вище призьби, привітно заглядало у вікна. На високих стеблах в'язалися десятки бутонів, які в кінці весни зацвітали червоними, світло-рожевими і темно-пурпуровими квітами.

Здавалося, то й не квіти, а якийсь чарівник розвішав на пружних високих пагіннях малинові, оранжеві, сріблясті дзвоники. Вечорами тихими, коли спадала літня спека, мальви стояли урочисті серед золотого надвечір'я, тихо граючи чарівну пісню на своїх чутливих грамофонних трубках.

І тоді стара хата ставала незвичайною, бо стояла вся в прекрасному живому вінку, в центрі пелюсткового багаття.

Мальви

(В.Сіренко)

*Обрії в сизому мреві,
день чебрецями пропах.
Білі,
жовтаві
мальви цвітуть у степах.
Поять їх росами ранки,
кутають ночі в тепло.
Глянеш, немов полонянки
з Кафи вертають в село.
Биті негодами квіти,*

*всюди вони край доріг,
тих,
що ведуть серед літа
на материнський поріг.
Луками і через поле
в казку дитинства ведуть
... Не розлюбити ніколи землю,
де мальви цвітуть.*

*Про що говорять мальви у саді
Багряно і червоно – малиново?
Що будуть в серці силу молоду
Зелена , буйна, запашна обнова,
Що білим градом яблука впадуть,
Вогненим шалом виповняться вишні,
що мовчазними дивами зійдуть
У цьому липні перса твої пишні...
А може, промовляють пелюстки,
Що час небережливий все загубить?
Ні, не підвладні знищити й віки
Те, що горить, дає життя, що любить.*

О.Луній

МАЛЬВИ

*Коли ми кидали усе,
Лишали край і дім,
Як ти цвіла, краса осель,
Рожева мальва-дим!*

*Відносив нас походів вир,
Кривавий вал атак.
А ти цвіла, немов докір,
Немов зневаги знак.*

*Чотири квітки в дивину,
Чотири кров'ю вицертъ,
Що так горять лише в війну
Під сонцем і дощем.*

*Землі краса, степів любов,
Печалі тінь в очах...
О наші болі, наша кров
На пилу димний шлях!*

*Здавалось, сон — цвіли, цвіли
На щастя, на життя...
Ікожен мріяв в млі долин
Про дім, про вороття.*

*Ще був у нас один такий,
Праворуч мене йшов,
Мов сокіл ясен, молодий,
Стрункий і чорнобров.*

*Він мальви брав, було, в косі —
Гнучкий дівочий стан!
Гарячих ран не загасив
Досвітній час розстань.*

*Упав, упав на ковили
Від кулі і штика...
Дівчата гілець не вплели,
Не зм'яла рут рука.*

*А та одна, що десь лишив,
Стояла в самоті,
Питала даль вона: — Скажи,
Чи вернеться сюди?..*

*Не жди, не жди, солдат лежить.
Розвіявсь мальви дим...
І неба рідного блакить
Не розцвіла над ним.*

*Листів-привітів не пиши,
Не одному біда,
Лежать його товариші —
Кому ж відповідать?*

*І пламенів на захід, схід
Невгасний вир пожеж,
І кликав, кликав мальви цвіт
До рідних серцю меж.*

*Ладнали зброю і вперед
За кроком крок ішли,
А над тими, що брала смерть,
Видіння гроз цвіли.*

*Чотири квітки в дивину,
Чотири кров'ю вицвирть,
Що так горять лише в війну
Під сонцем і дощем.*

*Хто пада в полі — піднімав
Свою, солдата, тіль,
Хто гине, знову той вставав
У смертний час горінь.*

*Бо не згасав, не танув гнів —
Бив вітер і свинець!
І мальв далекий пламенів
В краю отім вінець.*

Є в народі й інші обереги – жито, барвінок, лелеки.

*І жито – також символ України
Це обрядова, культова рослина,
Це знак добробуту і злагоди в сім'ї
І довгого життя на цій землі*

*Народна мудрість стверджує : без жита
Людина не могла б на світі жити
Тож на достаток і на довгий вік
Тоді, коли новий надходив рік,*

*Ходили хлопці житом засівати
І наречених також посівати
На щастя, на добро обряд велів
Цим життєдайним символом полів.*

- Жито зеленіє...

- Зеленіє жито... -

Скільки сонця, мрії

В ці слова наливо!

Хтось же першим сів,

Щоб сказати світу:

«Жито зеленіє...

Зеленіє жито...»

Жито в наливі.

*Як я жито в рожевім наливі люблю,
Що пропахло теплом і вітрами!
Чи іду я в замрії, чи в полі роблю –
Все шумить мені лан колосками;
Увижається в гамірній праці машин,
У снопах, в зерновому потоці...
Ой ти, хвиле висока важких колосин,
Ти чаруєш на кожному кроці.
 Ти приваблюєш очі мої молоді
 Урожаєм, що хлюпа, мов ріки.
 Скоро зерна твої по степах, по воді
 Хлібороби нестимуть в засіки...
Як люблю я рожевий налив колосків,
Що пропах і теплом, і вітрами –
То надії, то ирії моїх земляків
Підвелись наливними житами!*

В.Ткаченко

*Одкрасувались жита гомінливі,
Колос мов золотом – медом наливсьь,
Сили набрався на виспільй ниві,
Людям назустріч в поклоні схиливсьь.
 Людям наснага приходить від того,
 Віддано лану і працю, і літ...
 Поле чекає врожаю нового
 Так, ніби мати дитину на світ!*

В.Ткаченко

Розповідь про вербу

*Сиві верби соромливі,
Хто вам коси засніжив?
Якось так несправедливо:
Жив я з вами і не жив.*

*Бо покинув ще малими
Біля вимитих ярів.
І не бачив, як росли ви,
Захищались од вітрів.*

*Ви так лагідно зустріли,
Наче діти у селі.
Думав я: ви постаріли
— То лиш іній на гіллі.*

*Знаю, веснами щасливо
Тут співають солов'ї.
...Милі верби соромливі
— Щирі подруги мої.*

Ранньої весни, коли ще лежить у лісі сніг, розпускаються квіти верби. Це одна з перших рослин, що, за біблійними легендами, після всесвітнього потопу виросла на берегах річок та водойм. Українці вірили, що дерево, яке одним із перших викидає бруньки, тобто прокидається до життя, передає людині силу та здоров'я, оберігає її та захищає.

Верба завжди добре впливає на організм людини, рятуючи і дорослих і дітей.

*Верба одвічний символ України,
Також відома культова рослина.
Символізує вірність, рідний край,
Любов безмежну ніби небокрай.*

Про вербу, скромну нашу вербу, написано чимало. Їй, „гнучкій та тонкоталій”, присвячені прислів'я й приказки, пісні та вірші. Хто з нас не пам'ятає відомої української пісні: „В кінці греблі шумлять верби, що я насадила”. З особливою шаною опоетизував разом з калиною і тополею вербу, яка стала своєрідним символом вербу, Тарас Шевченко, нераз звертався до верби неперевершений майстр Яків Щоголев. І вже в наш час відомі слова Василя Симоненка, що стали улюбленою піснею, також присвячені їй, лозі:

*„І якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі,
Стануть на тобою, листям затріпочуть,
Тугою прощання душу залоскочуть”*

Розлоге й кучмате гілля, нахилившись над самісіньким лоном, прикривало своїм тілом живо граї від спеки, оберігало численні джерельця, які поїли русло, від замулу та зсувів.

„Мені болить...” П.Шаповал

*Мені болить, коли вербу рубають,
Розмінюють красу на димний хмиз.
Здається, корінь з болем виривають,
Яким я із землі у вись проріс.
Невже комусь не жалко аніскільки
Рапсодії, що лється, мов у сні,
Де кожна гілка — золота сопілка,
Зелені коси — струни весняні?
Чарівні струни, ще з дитинства милі,
Торкне вітрець — і казка наяву:
Лелеки мрій вертають легкокрилі
З легенди на зарошену траву.
І вже веселку роси напувають,
Мов хлопці коней із криниць, як дзвін..
Мені болить, коли вербу рубають,
— Невінчану красу долин.*

Кому доводилось подорожувати Славутичем, той не міг не помітити нашої найпотужнішої річки. Міцно уп'явшись корінням у землю, верби струмували своїм тілом зсуви, не дозволяли передчасно підточувати водою ґрунт, зупиняли піскові заноси.

Вірш „Верба” М. Гармана

*Мені болить, коли вербу рубають,
Розмінюють красу на димний хмиз.
Здається, корінь з болем виривають,
Яким я із землі у вись проріс.
Невже комусь не жалко аніскільки
Рапсодії, що лється, мов у сні,
Де кожна гілка — золота сопілка,
Зелені коси — струни весняні?
Чарівні струни, ще з дитинства милі,
Торкне вітрець — і казка наяву:
Лелеки мрій вертають легкокрилі
З легенди на зарошену траву.
І вже веселку роси напувають,
Мов хлопці коней із криниць, як дзвін..
Мені болить, коли вербу рубають,
— Невінчану красу долин.*

На Середньому Подніпров'ї, зокрема Полтавищині, традиційно було багато ставків. А там, де ставок, як правило, було греблі та загати. Жодна перемичка не змогла б втриматися, особливо за повеней, якби дренаж не закріплювали лозовими пагонами. Біля кучерявих верб молодь традиційно проводила своє дозвілля;

Вірш «Вербова гілка» М.Рильського.

ВЕРБОВА ГІЛКА .

Вербова гілка зацвіла
У мене на столі,
Як символ сонця і тепла,
Ще схованих в імлі,

Як знак зеленої весни,
Котра ще вдалині,
Як знак, що щастя сад рясний
Даровано мені.

Вербова гілка на столі
У мене розцвіла...
Прилинуть, серце, журавлі,
А в них на кожному крилі
Дар сонця і тепла!

Лоза на Поліссі має, Крім усього, й цінне народногосподарське значення. З верболозу народні майстри плели кошики для господарських потреб, декоративні прикраси, меблі, хлібники, інші ужиткові речі.

З давних - давен, як тільки луки покривалися травицею, сільська молодь улаштовувала традиційні весняні ігри.

Вибравши з – поміж себе наудатливішу юнку, дівчата прихорошували її котиками та розпуклими вербовими галузками, наспівуючи веснянку: „Ой вербо, вербо вербице! Час тобі, вербице, розвиться! ”Взявши за руки, водили хоровод.

Ой вербо, вербо, зелена,
Спусти гіллячко додолу
На зелену діброву,
На червону калину,
Де соловейко гнізд це в`є,
А сивая зозулька воркує...

Верба. Здається, звичайне собі дерево, а скільки з ним пов`язано цікавих історій. Вона стала своєрідним символом нашого народу. Не випадково

великий Кобзар, перебуваючи на засланні в Орській фортеці, висадив у пустелі саме вербову гілочку, прижив її, виходив. Вона нагадувала йому рідну Україну

Балада про вербу.

В.Колодій

*Пустеля казахського краю,
Ген жевріє тихо зоря...
І вітер піском замітає
гарячі сліди Кобзаря..*

*Ніколи... Лиш юрта убога
стрічаються зрідка йому.
Дорога. Нестерпна дорога
з неволі – в тюрму.*

*Та в серці - нескорене слово...
мов спомин про все, чим палав,
в руці в нього гілка вербова,
яку по дорозі підняв.*

*Хто кинув її одинокую,
хто запах Вітчизни приніс?...
І світиться туга глибока
у каплях не схованих сліз:*

*Де ж мова твоя солов'їна,
де гордая сила дніпрова?..
Україно моя , Україно,
надломлена гілко вербова...*

*Ту гілку в пісок золотистий
садив він світанком ясним,
І диво: смарагдовим листям
вона зашуміла над ним*

*... Минули літа у неволі,
її ж суховій не зборов,
бо кажуть – гілки її кволі
живила поета любов.*

КОБЗАРЕВА ВЕРБА

Як же важко мені,
Як же важко, печально і гірко.
Насоталась журбою моя самота.
Я вже мертва була,
Я, грозою відчакнута гілка,
А на нього дивлюсь —
і на листя росу наверта.
Як же важко мені
 під оцим обезбарвленим небом,
Як обпалює мрево далеке Дніпра!
А він шепче мені:
«Прихилюся, сестричко, до тебе,
І душа відкривається знов для добра...
Є на світі добро,
 а до нього дорога єдина.
Є на світі добро,
та про нього не відає степ.
Якщо навіть у нім
я на втіху ворожу загину,
Якщо навіть помру,
а ти, сестро, угору зростеш».
Ледь схитнувся нараз,
та так журно схилився і смутно,
Квола тінь по гарячій піску поповзла:
«Хоч наказано й друзям
про мене забути,
Та уперта душа — не звекає до зла!
Сестро, сестро моя! Ти повинна рости.
А зростеш —•
і відступить від тебе пустеля.
Це ж мені іще мук незліченно знести,
Доки доля шляхи на Україну простелить...
Тільки соТще і ти. Моїх соняхів ряд,
Та жахливе, липке і пекуче безвітря,
Та ледь видно вгорі —
летить пара орлят,
Мов пливе у потоці повітря...»
Тільки що це — півсон, а чи просто журба
Дала змогу побачити сутнє?
Як знялась на півнеба могутня верба
І розкрилила віття в майбутнє.

